

opusdei.org

Pokojná pozornosť: skutky duchovného milosrdenstva

Skutky duchovného milosrdenstva prichádzajú na pomoc ľudskému srdcu, ktoré v mnohých rôznych podobách zakúša hlad a smäd, nahotu a opustenosť, chorobu a zajatie.

15.12.2022

Cirkev ako múdra matka vie, čo potrebujú jej deti na to, aby v zdraví a sile rástli na duchu aj na tele. Skrze skutky milosrdenstva nás pozýva,

aby sme vždy nanovo objavovali, že telo i duša našich ľudských bratov potrebuje pozornú starostlivosť a že túto starostlivosť dáva Boh na starosť každému z nás. „Cieľom milosrdenstva je samotný ľudský život ako celok. Náš „telesný“ život hladuje a je smädný, potrebuje ošatenie, bývanie a navštevovanie, ako aj dôstojný pohreb, ktorý si nikto sám nemôže dať. (...). Náš „duchovný“ život potrebuje výchovu, nápravu, povzbudenie (útechu). Potrebujeme, aby nás druhí potešili, odpustili nám, podporovali nás a modlili sa za nás.“¹

Budeme sa teraz zaoberať skutkami duchovného milosrdenstva, ktoré prichádzajú na pomoc ľudskému srdcu, ktoré v mnohých rôznych podobách zakúša hlad a smäd, nahotu a opustenosť, chorobu a zajatie. Ide o rôzne formy duchovnej núdze, ktorá postihuje nás všetkých a ktorú, ak sa pozrieme pozorne,

nájdeme aj vo svojom okolí.² Boh od nás očakáva, že aj napriek ťažobe, ktorú nesieme na svojich pleciach, bude naše srdce súciteľné rovnako ako to jeho, a že sa neotupí jeho vnímavosť voči potrebám druhých.

„Uprostred toľkého egoizmu a ľahostajnosti — každý sa zaoberá iba sebou! — spomínam si na drevené osliatka, ktoré bežia po písacom stole, silné a statné... — Jedno stratilo nohu. Klusalo však ďalej, lebo sa opieralo o iné.“³

Každodenné milosrdenstvo

Svätý Josemaría pri jednej príležitosti spomínal na radostnú a rokmi potvrdenú skúsenosť s kresťanskou veľkorysťou: „Poznám tisíce (...) študentov, ktorí sa vzdali možnosti budovať si svoj malý súkromný svet a odovzdali sa ostatným prostredníctvom svojej profesionálnej činnosti, ktorú sa snažia s ľudskou dokonalosťou a v

stále mladom a radostnom duchu
konať vo výchovných,
zdravotníckych, sociálnych a iných
dielach.“⁴ Kde sú kresťania, ktorí sú
„akoby ohňom poznačení na túto
misiu osvetľovania, žehnaní,
oživovania, pozdvihovania,
uzdravovania a oslobodzovania,“
tam nájdeme tých, ktorí sú
„zdravotná sestra ,z celej duše‘, učiteľ
,z celej duše‘, politik ,z celej duše‘,
teda tí, ktorí sa v hĺbke rozhodli byť s
inými a pre iných. Keď však človek
svoje povinnosti oddeľuje od
súkromného života, všetko zostane
sivé: bude len neustále vyhľadávať
uznania alebo presadzovať vlastné
záujmy.“⁵ „Žiaden človek, ktorý je
Božím synom, nemôže svoj život
chápať iba ako systematickú
prípravu na úžasné *curriculum* a
žiarivú kariéru.“⁶ Je logické, že nás
nadchnú nové obzory, ktoré sa pred
nami v našej práci otvárajú, no aby
sa toto nadšenie nestalo prázdny
preludom – „márnosť nad

márnosť“ (Kaz 1,2) –, malo by byť inšpirované túžbou osvecovať rozum, zmierňovať napätie a tešiť ľudské srdcia.

Všetci – nielen spisovatelia, učitelia či odborníci na komunikáciu – sa nejakým spôsobom podieľame na vytváraní kultúry a verejnej mienky. Každý môže svojím spôsobom **nevedomých vyučovať, pochybujúcim dobre radiť a hriešnikov napomínať**: tých, ktorí sa nevedomky stali obeťou povrchnosti a najrôznejších ideológií; ktorí sú smädní po vedomostiach, ktorí chcú piť z prameňov ľudskej a božskej múdrosti; ktorí „Krista nepoznajú a nevideli ani krásu jeho tváre, ani nič nevedia o nádhere jeho učenia“.⁷

Snaha prežívať vieru tak, aby z nej vyžarovala pravda; ochota komplikovať si život a organizovať vzdelávacie prostriedky v

najrôznejšom prostredí; túžba vtlačiť práci kresťanskú podobu, očistiť ju od zneužívania a nájsť v nej nové obzory; snaha učiteľov pomáhať študentom rásť; ochota odovzdávať svoje skúsenosti tým, ktorí si razia cestu v pracovnom svete; ochota pomáhať a radiť kolegom v problémoch; podporovať mladých ľudí, ktorí váhajú so založením rodiny, pretože im v tom bráni finančná neistota; šľachetne a s odvahou **napomínať hriešnikov...** Tieto a mnohé ďalšie postoje, ktoré ďaleko presahujú rámec minimalistickej etiky, vytvárajú *každodenné milosrdenstvo*, ktoré Boh žiada od všetkých kresťanov.

Aj keď je určite dobré vytvárať rôzne projekty tam, kde máme možnosť podať pomocnú ruku, bežnou oblasťou pre konanie milosrdenstva je každodenná práca vedená túžbou pomáhať: Čo by som ešte mohol urobiť? Koho by som ešte mohol

zapojiť? To všetko je milosrdenstvo, ktoré *koná* bez rozvrhu, bez vypočítavosti: Dynamické milosrdenstvo, „nie ako zvecnené a zadefinované podstatné meno, nie ako prídavné meno, ktoré tak trochu dekoruje život, ale ako sloveso – konať milosrdenstvo a prijímať milosrdenstvo – zahŕňať milosrdenstvom a byť milosrdenstvom zahrnutí“.⁸

Prikrývať slabosti druhého

Tieto dva aspekty – konať milosrdenstvo a prijímať milosrdenstvo – v sebe odrážajú jedno z najtypickejších blahoslavenstiev tohto roku milosrdenstva: „Blahoslavení milosrdní, lebo oni dosiahnu milosrdenstvo“ (Mt 5,7); milosrdenstvo si v nich prerazí cestu, lebo tomu, kto preukazuje milosrdenstvo, sa dostane milosrdenstva z neba. Geniálny

Shakespeare to formuloval nasledovne: „Milosrdenstvo nemožno vynútiť. Znáša sa z neba ako nežný dážď na vyprahnutú zem. Je dvojakým požehnaním: kto dáva, blažený je ako ten, kto berie.“⁹

Milosrdným teda Pán sľubuje nielen zhovievavosť a pochopenie na konci ich dní, ale tiež veľkorysú mieru darov – stonásobne viac (Mt 19, 29) – už v tomto živote. Milosrdný človek intenzívnejšie vníma, že mu Boh odpúšťa a že ho chápe, takže potom sám s radosťou odpúšťa a chápe druhých aj napriek tomu, že je to pre neho niekedy bolestné, a raduje sa, keď vidí, ako skrze neho Božie milosrdenstvo prechádza na ostatných. „Lebo čo je u Boha bláznivé, je múdrejšie ako ľudia, a čo je u Boha slabé, je silnejšie ako ľudia“ (1 Kor 1,25). Keď utápame zlo v prívale dobra; keď sa snažíme, aby nám ľudská zloba nezatvrdila srdce; keď neoplácame bezcitnosť

bezcitnosťou; keď nezavalujeme ľudí okolo seba svojimi problémami; keď sa snažíme ovládať svoju precitlivosť a sebalásku, víťazíme v „Božích bitkách (...). Nezostáva nič iné, len vziať vážne túto prenádhernú vojnu lásky, ak chceme pre Cirkev a pre duše skutočne dosiahnuť vnútorný a Boží pokoj“.¹⁰

Ďalší zo skutkov duchovného milosrdenstva spočíva v **trpezlivom znášaní krivdy a ľudí, ktorí sú nám na ťarchu**. Nejde pritom len o to, aby sme druhého nezhadzovali a neukazovali naňho prstom. Milosrdný človek má prikrývať slabosti druhého (podobne ako synovia Noemovi¹¹), aj keď pri tom bude cítiť ich „pach“. Chladné milosrdenstvo nie je milosrdenstvom. „Ovčí pach“¹² – v cirkvi sme všetci ,ovcami i pastiermi¹³ – býva nepríjemný, ale znášať ho a nezapchávať si pritom nos, to je skrytá obeť, ktorá je pre

Boha lúbežnou vôňou: *bonus odor Christi*.¹⁴ „Keď sa ty postíš, pomaž si hlavu a umy si tvár, aby nie ľudia zbadali, že sa postíš, ale tvoj Otec, ktorý je v skrytosti. A tvoj Otec ťa odmení, lebo on vidí aj v skrytosti.“ (Mt 6, 17–18).

Milosrdenstvo mení našu tendenciu klásť na druhých príliš vysoké požiadavky a sebe povoľovať. Pomáha nám uvedomiť si, že to, čo sme považovali u druhého za chybu, bola len *nálepka*, ktorú sme mu dali možno na základe nejakej ojedinelej udalosti alebo preto, že sme niečomu prikladali príliš veľký význam; vyniesli sme nad ním súd, ale pritom sme nevideli druhého takého, aký je, lebo sme vnímali len jeho negatívne stránky a rysy zveličené našou sebaláskou. Božie milosrdenstvo nás vedie k tomu, aby sme také prísne súdy nevynášali, prípadne ich dokázali odvolať. Aj tu platí múdra veta Tertúlianova: „Kto prestane byť

neznalý, prestane nenávidieť,
*desinunt odisse qui desinunt
ignorare.*“¹⁵

Každodenné milosrdenstvo je teda pre nás výzvou, aby sme ľudí okolo seba (rodičov, deti, súrodencov, susedov, kolegov v práci...) lepšie spoznali a nenálepkovali ich. Keď máme pre druhého pochopenie, keď s ním nestrácame trpezlivosť, pomáhame mu rásť. Prehnaná zameranosť na jeho nedostatky v ňom naopak vyvolá napätie a uzavretosť, takže zo seba bude môcť len ťažko vydať to najlepšie. Všetky naše vzťahy, najmä tie rodinné, majú byť „milosrdnou *pastvinou*“ bez paternalizmu. „Každý so záujmom maľuje a píše do života druhého.“¹⁶

Milosrdenstvo je potrebné aj preto, aby sme vedeli bez nevraživosti znášať, keď s nami druhí zaobchádzajú tvrdo. Nie je ľahké mať rád niekoho, od koho sa nám dostáva

len urážok a ľahostajnosti, ale „ak pozdravujete iba svojich bratov, čo zvláštne robíte?“ (Mt 5,47). Pre kresťanského ducha je príznačné nielen vzájomné pochopenie, ale aj ochota uzmierniť sa alebo odpustiť tomu, kto sa k nám zachoval nepekne. Úprimná snaha **odpúšťať ubližujúcim** je jediný spôsob, ako zastaviť špirálu nepochopenia, takmer vždy vytvorenú vzájomným neporozumením. Nejde o idealizmus naivných ľudí, ktorí sa nestretli s bezcharakternosťou a cynizmom, ale o „Božiu moc“ (1 Kor 1,18): jemný vánok, schopný zboriť aj tie najimpozantnejšie štruktúry.

Poslanie potešovať

„Nech je zvelebený Boh a Otec nášho Pána Ježiša Krista, Otec milosrdenstva a Boh všetkej útechy! On nás potešuje v každom našom súžení, aby sme mohli aj my potešovať tých, čo sú v akomkoľvek

súžení, tou útechou, ktorou Boh potešuje nás.“ (2 Kor 1,3–4) Kresťan trpí ako všetci ostatní ľudia a niekedy musí navyše znášať nepochopenie a ťažkosti pre svoju vernosť Bohu¹⁷; jeho utrpenie sa mu však zároveň stáva ľahkým, pretože má útechu u svojho Otca. „To je tvoja istota, to je dno, na ktoré môžeš spustiť kotvu, nech by sa už na hladine tohto mora života dialo čokoľvek. A nájdeš radosť, silu, optimizmus, víťazstvo!“¹⁸ Útecha od Boha nás robí schopnými potešovať a vysielá nás do sveta potešovať, lebo „náš nekonečný smútok možno vyliečiť len nekonečnou láskou“.¹⁹

Aby sme mohli **zarmútených tešiť**, musíme sa naučiť vnímať potreby druhých. Niektorí ľudia sú smutní, lebo zakúšajú „horkosť osamelosti alebo ľahostajnosti“²⁰; iní preto, že sú pod veľkým tlakom a potrebujú si oddýchnuť. Potrebujú, aby im niekto pomohol a ukázal im, ako odpočívať,

lebo sa to nikdy nenaučili. Dobré Božie dieťa sa má snažiť napodobňovať nenápadné pôsobenie pravého Utešiteľa (V práci odpočinutie, v sparne chladné vanutie, v plači pravá útecha)²¹: starať sa o druhých bez toho, aby si všimli, že im venujeme čas, bez toho, aby mali pocit, že im udeľujeme audienciu alebo ich *dirigujeme*.

„Hovoríme o postoji srdca, ktoré všetko prežíva s pokojnou pozornosťou, ktoré vie byť naplno prítomné pred niekým bez toho, aby premýšľalo nad tým, čo bude potom, ktoré sa odovzdáva každému okamihu ako Božiemu daru, ktorý treba prežívať v plnosti.“²² Božie dieťa kráča životom s hlbokým presvedčením, že „každý človek je hodný našej pozornosti“²³: úsmev, ochota pomáhať, nefalšovaný záujem o druhých, aj o tých, ktorých takmer nepoznáme, môže niekomu zmeniť deň a niekedy aj život.

Ku každému, známemu i neznámemu, sa bude naše milosrdenstvo vychádzajúce z modlitby rozlievať ako „široký, pokojný a bezpečný prúd“²⁴:

„Orodovať, prosiť za druhých, je od čias Abraháma príznačnou vlastnosťou srdca, ktoré je v súlade s Božím milosrdenstvom.“²⁵ Preto nás Cirkev nabáda, aby sme **sa modlili za živých i mŕtvych**. Jedna z radostí, ktoré zažijeme v nebi, bude zistenie, koľkým ľuďom pomohla naša, napríklad aj kratučká modlitba uprostred dopravného ruchu alebo vo verejnej doprave, ktorú sme sa pomodlili na oplátku za neláskavé gesto; zistenie, že Boh vďaka nášmu príhovoru prebudil v niekom, kto z nejakého dôvodu trpel, novú nádej; zistenie, koľko útechy sa dostalo živým i mŕtvym vďaka tomu, že sme si na nich spomenuli pri omši ponorení do modlitby Ježiša k Otcovi v Duchu Svätom.

Končíme našu krátku prehliadku skutkov milosrdenstva, ktoré sú v skutočnosti „nekonečné, každý má svoj osobný ráz a príbeh s vlastnou tvárou. Nie je dokopy iba sedem telesných a sedem duchovných skutkov. Tie vypočítané sú skôr len akýmisi surovinami samotného života a, ak sa ich dotýkajú milosrdné ruky a ak ich stvárňujú, mení sa každý z nich na remeselný výtvor. Skutok sa množí ako chlieb v košoch a rastie bez obmedzenia ako horčičné zrnko“.²⁶

Carlos Ayxelá

1 František, 3. rozjímanie, Kňazská duchovná obnova, 2.6.2016.

2 *Kompendium Katechizmu katolíckej cirkvi* vypočítava sedem skutkov duchovného milosrdenstva: hriešnikov napomínať, nevedomých

vyučovať, pochybujúcim dobre radiť, zarmútených tešiť, krivdu trpezlivo znášať, ubližujúcim odpúšťať, za živých a mŕtvych sa modliť.

3 Sv. Josemaría, *Vyhňa*, 563.

4 Sv. Josemaría, *Rozhovory*, 75.

5 Porov. František, ap. exh. *Evangelii gaudium* (24.11.2013), 273.

6 Sv. Josemaría, *Boží priatelja*, č. 76.

7 Sv. Josemaría, *Íst s Kristom*, č. 179.

8 František, 1. rozjímanie, Kňazská duchovná obnova, 2.6.2016.

9 W. Shakespeare, *Kupec benátsky*, IV. 1.; porov. František, Posolstvo k 50. Svetovému dňu médií, 24.1.2016.

10 Sv. Josemaría, Poznámky z rozjímania, II–1972, in: *Es Cristo que pasa, Edición crítica* preparada por Antonio Aranda, Rialp 2013, 8d.

11 Porov. Gn 9, 22–23.

12 František, Homília, 28.3.2013.

13 Porov. Javier Echevarría,
Pastiersky list, 1.8.2007.

14 Porov. 2 Kor 2, 15.

15 Tertulian, *Ad Nationes*, 1, 1. Tiež sv. Augustín sa tejto otázke venuje v *In Evangelium Ioannis Tractatus*, 89 a 90.

16 František, ap. exh. *Amoris Laetitia* (19.3.2016), 322.

17 Žalmy sú častým obrazom týchto ťažkostí veriaceho človeka. Porov. napr. Ž 42, 10–12; 44, 10–26; 73.

18 *Krížová cesta*, VII. zastavenie, 2.

19 František, *Evangelii Gaudium*, 265.

20 Sv. Josemaría, Prejav v Centro ELIS pri príležitosti jeho inaugurácie,

21.11.1965, v knihe *Josemaría Escrivá de Balaguer y la universidad*, Pamplona, Eunsa 1993, 84.

21 Rímsky misál, Zoslanie Ducha Svätého, Hymnus *Veni Sancte Spiritus*.

22 František, enc. *Laudato si* (24.5.2015), 226.

23 František, *Evangelii Gaudium*, 274.

24 *Boží priatelja*, 306.

25 Katechizmus katolíckej cirkvi, 2635.

26 František, 3. rozjímanie, Kňazská duchovná obnova, 2.6.2016. Porov. *Mt* 13, 31–32; 14, 19–20.

.....

sk-sk/article/pokojna-pozornost-skutky-
duchovneho-milosrdenstva/
(06.04.2026)